

TENERIFE: niet alleen toeristen en bananen

door W. Loode

De toeristische faam heeft Tenerife (met Gran Canaria de grootste van de Canarische Eilanden) te danken aan het imago van een aards paradijs: het beste klimaat ter wereld zou hier zijn. Geen wonder dat laatste: op ruim 500 km westelijk van de Sahara is er warmte te verwachten en weinig regen. Bovendien zorgt een koude zeestroom voor nivellering van de temperaturen over het jaar (aan de kust varieert de gemiddelde maandtemperatuur van bijna 18° in februari tot 25° in augustus).

Met vliegtuigen vol worden ze aangevoerd, de bleekgezichten uit het noorden. De meesten strijken neer in het zuiden van het eiland, waar ze overdag op de stranden liggen (waar Tenerife er weinig van heeft en dan veelal ook nog van zwart vulkanisch gruis). 's Nachts houden ze zich op in torenhoge „ladenkasten” die appartementen genoemd worden.

Toch heeft massatoerisme het voordeel dat er daardoor goedkoop vervoer ontstaat.

Tenerife biedt meer dan strand en zon

Al op weg van het vliegveld naar de hotelkamers zijn er vreemde planten te zien: manshoge kandalaberwolfsmelk (*Euphorbia canariensis*) en de treurende takken van een struik van de sterbladigen (Rubiaceae), *Ploclama pendula*.

Beide soorten zijn nergens anders dan op de Canarische Eilanden te vinden, endemen dus. Van de 1294 hogere plantesoorten die er op het eiland voorkomen, zijn er 135 endemisch voor het eiland zelf en 175 endemisch voor de Canarische Eilanden. (Künkel 1980), (Ter vergelijking: Nederland heeft ruim 1300 soorten hogere planten; Tenerife is zo groot als onze provincie Lim-

burg).

De meeste plantenfamilies waar deze endemen toe behoren zijn voor Europeanen geen onbekenden. Bovendien heeft elke soort een plaatje of een tekening in „Wild Flowers of the Canary Islands” (Bramwell 1980, ook in het Spaans en dan de helft goedkoper). Maar dat is nog niet alles. Er is zo'n grote verscheidenheid aan landschapsvormen en vegetaties dat een onvoorbereide natuurminnaar er duizelig van wordt. En voor dezulken is dit artikel geschreven: als een eerste oriëntatie en als een handreiking naar de literatuur. Helaas is die vaak Spaanstalig. Toch zijn de opgegeven werken meestal zo rijk geïllustreerd dat ze, ook voor wie geen Spaans kent, met goede wil en een woordenboek met vrucht te gebruiken zijn.

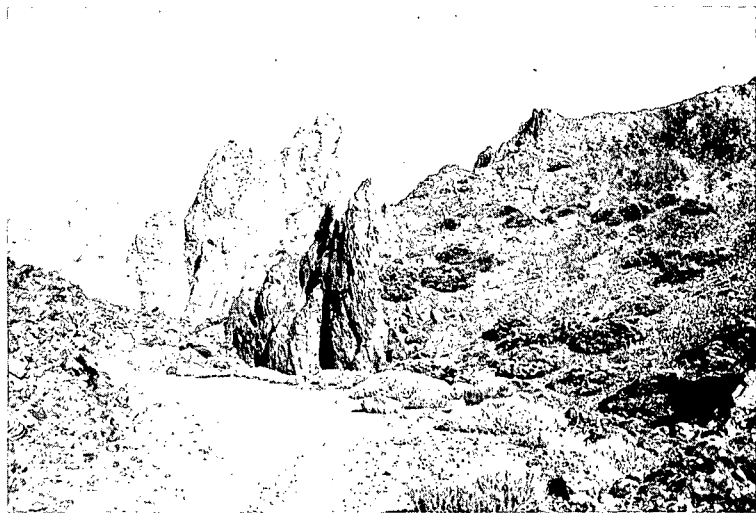
Grote contrasten

De sterke contrasten door de grote verschillen in hoogte en in de ligging op de heersende wind (de N.O.-passaat) maken het mogelijk op korte afstand te kiezen tussen de warme zone aan de zuidkust met

hard licht en scherpe contouren, de zone met vochtige moskussens en diffuus licht, waar de bossen en wolken vaak in elkaar over gaan en de nog hoger gelegen delen waar men van een helder belicht woest „maan”landschap op 2300 m hoogte neerkijkt op een wolkenzee. Hier ligt ook de hoogste berg van Spanje, de Teide (3718 m), die 's winters een sneeuwkap heeft.

Deze top is een vulkaankegel in een ovale reuzenkrater (eigenlijk een caldeira) van 16 bij 10 km. Dit gebied is een Nationaal Park en heeft in het noordelijk deel (bij El Portillo) een klein museum met een sublieme diavertoning (keuze uit vier talen), een goede expositie over vulkanisme en mooie afbeeldingen van de planten, die er groeien.

Uiteraard is de vegetatie in deze barre omstandigheden van donkere lavastromen, bruine bazaltblokken, touwlava en vulkanisch zand, niet uitbundig (Vendrell 1984). Hier en daar staan soorten brem (*Spartocytisus supranubius* en *Adenocarpus viscosus*) een paars bloeiende crucifere *Cheiranthus scoparius*, de Teide-margriet, *Argyranthemum tene-riffae* en op de hellingen van de

Teide het unieke viooltje *Viola cheiranthifolia*. Allemaal endemen. De beroemdste plant van dit gebied is echter een slangenkruid met een manshoge tros van rode bloemetjes, *Echium wildpretii*. Ook een endem uiteraard, wat ook geldt voor de elf andere *Echiums* van het eiland.

Het vochtige noorden

Van het Nationale Park Las Cañadas del Teide naar het noorden afdalend, komt men via dennebossen van *Pinus canariensis* in de zone van de nevelwouden. Op een hoogte van ± 800 tot 1400 m boven zeeniveau hebben hier oorspronkelijk altijd groene bossen gestaan met drie soorten bomen uit de Laurierfamilie (*Laurus azorica*, *Ocotea foetens*, en *Persea indica*), een gagel (*Myrica faya*) en twee hulstsoorten (*Ilex platyphylla* en *I. canariensis*). Al deze soorten zijn nauwelijks uit elkaar te houden op bladkenmerken, maar wel op kenmerken van het hout (Bañares & Barquin 1982). Van deze bossen is nog maar op enkele plekken wat over (in Bramwell staan alle locaties). Meestal is het waardevolle hout gekapt en geeft boomheide *Erica arborea* en adelaarsvaren *Pteridium aquilinum* aan waar dit bos gestaan heeft.

Ook beneden de 800 m is er weinig van de oorspronkelijke subtropische plantengroei meer over. Alle steden en dorpen liggen hier en er is wijnbouw, maar vooral bananenteelt tussen hoge muren tegen de zeewind. Op de minder toegankelijke plaatsen zijn nog mooie vegetaties van zoutplanten met lamsoortsoorten (*Limonium fruticans* en *L. pectinatum*), een soort zeekool *Crambe scaberrimum*, zeevenkel *Crithmum maritimum* en de gele schermbloem met grote lichtgroene bladen, *Astydamia latifolia*.

Bij El Teno in het n.w. staat op een naar zee hellend plateau een bijna onaards aandoende begroeiing van „vet”planten: wolfsmelksoorten (*Euphorbia aphylla*, *E. atropurpurea*, *E. balsamifera*) en *Cerepogeia dichotoma*, een lid van de zijdeplan-

tenfamilie *Asclepidaceae*. Allemaal afgebeeld in Bramwell.

Het is jammer dat er geen goede flora is voor alle soorten. Wel pretendeert Ludwig (1982) dat te zijn, maar deze gestencilde uitgave is moeilijk te bemachtigen.

Vogelendemen

Bij vogels is er veel minder kans op endemisme dan bij planten. Toch zijn er enkele vogels die uitsluitend op de Canarische Eilanden of hoogstens nog op Madeira voorkomen: de echte kanarie *Serinus canarius*, Bertholots pieper, de trocazuif, de eilandgierzwaluw en de blauwe vink (zie Heinzel e.a. 1982).

Andere, niet tot deze eilanden beperkte soorten hebben wel een tik meegekregen van het isolement. Ze zijn volkomen anders gaan zingen (roodborst en tjiptaf) of ze hebben duidelijk te herkennen ondersoorten gevormd (pimpelmees) of ze bewonen uitzonderlijke biotopen (de klapekster). Padron (1983) geeft een overzicht van alle waargenomen soorten.

Ja, Tenerife is echt een klein paradijs!

Literatuur

BAÑARES, A. en BARQUIN, E. (1982): Arboles y arbustos de la Laurisilva Gomera. Sta. Cruz de Tenerife 1976.
BRAMWELL, D. en BRAMWELL, Z.

(1984): Wild Flowers of the Canary Islands. Londen.

CEBALLOS, L. en ORTUNO, F. (1976): Vegetación y flora de las Canarias occidentales. Sta. Cruz de Tenerife.

DANKWART, L. (1982): Die Gefasspflanzenflora der Insel Tenerifa. Bochum, 2e Auflage.

HEINZEL, H., FITTER, R. PARSLow, J. (1982): Elseviers Gids van de Europese vogels.

KAARTEN: Islas Canarias, escala 1 : 150.000. Firestone Mapa de la Isla de Tenerife, escala 1 : 100.000. Cabildo Insular de Tenerife.

KÜNKEL, G. (1980): Die Kanarische Insel und ihre Pflanzenwelt. Stuttgart-New York.

MÜLLER, H.: Kanarische Pflanzenwelt, 2 deeltjes.

PADRON, F. P. (1980): Las Aves de las Canarias. Tenerife, tercera edición.

PÉREZ, L. A. (1980): Geografía física de Canarias. Enciclopedia temática Canaria.

VENDRELL, F. C. (1984): Ein Ausflug nach Las Cañadas del Teide. Puerto de la Cruz.

Adres van de schrijver:

Foto's: 271 Landschap Las Cañadas del Teide; 272 *Cerepogeia dichotoma* met *Astydamia latifolia*